

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת בשלח

זמן רית	צאת השבת	חלקת נרות לחג	לוח אור החיים
18:19	17:43	16:51*	י-ם
18:15	17:41	16:49	ת"א
18:14	17:41	16:49	חיפה
18:18	17:44	16:52	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 16:31

ימינך ה' תרעץ אויב

כשישראל עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין. ע"כ. והיינו שהכל בגדר ימין לישראל, שזהו להם חסד והצלה. ולאחר מכן מתקשה מדוע יש שוני בין הימין הראשון שבו נאמר נאדרי בכח, לימין השני שבו נאמר תרעץ אויב, ומתרגם: ימינך נאדרי בכח - להציל את ישראל, וימינך השנית תרעץ אויב. ואחר כותב שלו נראה שאותה הימין עצמה שמצילה את ישראל היא תרעץ אויב, מה שאי אפשר לאדם לעשות שתי מלאכות ביד אחת, ומביא שמ"מ פשוטו של מקרא הוא ימינך הנאדרת בכח מה מלאכתה ימינך היא תרעץ אויב, ולפי פירוש זה יש רק יד אחת ימין ובה מכה הקב"ה את אויבינו, ומביא לכך הרבה ראיות מן הפסוקים שכוללים לשונם ובשני הוא מבאר את כונת הראשון. אמנם הרמב"ן חלק על רש"י בזה ואומר שדבריו נכונים אם היה כתוב ימינך ה' ימינך ה' תרעץ אויב, כאשר הוא כופל מבלי פעולה שונה, אבל כאן שכתוב בימינך הראשון נאדרי בכח, ובימינך השני תרעץ אויב, בודאי שאין דרך לכפול, ואם התורה כפלה יש לכל אחד הסבר משלו, עיין שם. והאבן עזרא הסביר שהכפילות מורה על תמידות הדבר, שאתה ה' תמיד רועץ את אויבינו. ואמנם יש להוסיף את הפסוק (י"א) מי כמוכה באלים ה' מי כמוכה נאדר בקודש, שגם הוא כפול ועליו לא ביארו דבר. ואולם לפי דברי הזוהר יש לפרש שימינך הראשון מדבר על יציאת מצרים, ואילו ימינך השני מדבר על לעתיד לבוא, בדומה לדברי רבותינו על הפסוק עד יעבור עד יעבור, ולכן הראשונה נאמרה בלשון הווה, נאדרי בכח, שתמיד היא נאדרת בכח, והשניה בלשון עתיד תרעץ אויב, ולכן יש בה גם שוני בין הנאדרי בכח, שפירושו היא מתאזרת בכח אבל אינה משמידה את האויב, כיון שתפקידה כל זמן הגלות רק לשמור על ישראל, אבל לעתיד לבוא היא תרעץ את האויב ותכלה אותו, ולכן שינתה בלשונותיה. ובדרך זה יתבאר גם הפסוק מי כמוכה באלים ה', זהו בזמן יציאת מצרים ובזמן הגלות שיהיו עוד כוחות דהיינו אלים בעולם ואתה נשגב על כולם, אבל לעתיד לבוא נאדר בקודש אלו ישראל שנקראים קודש, וכמו שנאמר קודש ישראל לה', ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

אחים יקרים, ראינו ביאור לשון הפסוקים הכפולים בשירת הים ומה משמעותם, ובדרך אגב נאמר, אם פסוקים אלו מדברים על העתיד לבוא, הרי שבכל יום בעת אומרנו אותם בתפילה יש לנו לכיון בהם שבמהרה כך יעשה הקב"ה לכל אויבינו וכל מבקשי רעתנו שבכל עת מבקשים ללכותינו, ובפרט בעת הזאת שעם ישראל נמצא בצרה גדולה וזקוק לרחמים גדולים, שיש לנו לכיון בעת אמירת שירת הים בכל הפסוקים המדברים בלשון עתיד, וכאמור לכיון בהם על אויבינו שה' ירעץ אותם ויהרוס אותם וישלח בהם חרון אפו עד שיאבדו כל אויבינו. וכן על דרך זה נאמר בפסוק תפול עליהם ופחד, שהוא על אויבינו שיהיו בכל הזמנים, שתיפול עליהם אימה ופחד, ולכן אנו מזכירים פסוק זה בברכת הלבנה, שבו ישראל נמשלו ללבנה ועתידים להתחדש כמותה, ועל כל אויבינו תפול אימה ופחד וכולם ידמו כאבן במהרה בימינו. אמן.

בפרשתנו עם ישראל עמוסי תלאות יוצאים ממצרים והנה המצרים ששלחו אותם בכבוד ובכסף וזהב נהפכו לרדוף אחריהם, מגיעים לים סוף ובאותו הזמן כל ישראל בבת אחת בצרה הכי גדולה שהיתה להם, כולם עומדים למות, ואז בזכות התפלה והאמונה והתורה [כפי המבואר במפרשים] נעשה הנס הגדול, הים נקרע ועם ישראל עוברים בתוכו, מצרים נכנסים אחריהם לים אבל לשמחת ליבם של עם ישראל הים נסגר עליהם ולא נותר במצרים עד אחד, ואז פתח משה רבנו את פיו בשירה וכל ישראל עימו, ואמרו את השירה המופלאה, שירת הים. כאשר נתבונן בשירה נראה שהיא מחולקת לשנים, האחד הצלתם המופלאה בים מפני המצרים, והטבעת המצרים במים, והחלק השני זה ביאתם לארץ ישראל וכבישתם אותה מהאומות שיהיו בה, וכבר מעצם הפסוקים המדברים על ביאתם לארץ אנו יכולים ללמוד ששירה זו ברוח הקודש נאמרה, ולא רק על הצלתם בהווה, אלא גם על הצלתם בעתיד בכיבוש הארץ, וכן למדו רבותינו (ברכות ד.) ממה שנאמר בסוף השירה פעמים עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניתי, שהעברה ראשונה זו ביאתם לארץ בימי יהושע בן נון, ואילו העברה שניה זו בימי עזרא הסופר, נמצא א"כ ששירה זו צפתה אף את ביאתם בימי עזרא, ובאמת שפשוט ששירה זו נאמרה ברוח הקודש, שכן היאך יכלו כל ישראל ביחד לומר אותה שירה, אבל מדברי רבותינו אנו למדים עד היכן הגיע רוח הקודש שבשירה זו.

ואמנם נראה שהעתיד שבשירה הוא נמצא רק בחלקה השני, המדבר מביאתם לארץ, שזה בודאי לעתיד, אמנם מדברי הזוהר הקדוש נראה שאף בחלקו הראשון יש נבואות על העתיד, ולא רק העתיד לבוא בימי בית שני, שמבחינתנו הם כבר עבר, אלא אף העתיד לבוא בימי מלך המשיח, שהנה בזוהר הקדוש בכמה מקומות מבאר את מעלת שירת הים, ובפרט בפרשתנו מאריך מאוד בשבחה ובביאור פסוקיה, והנה על הפסוק ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, אומר הזוהר הקדוש (ח"ב דף נו ע"ב) וז"ל מתורגם ללשון הקודש: בא וראה ששירה זו נאמרה על אותו הזמן ולעתיד לבוא בזמן שיקום מלך המשיח שכן כתוב תרעץ אויב, רעצת לא נאמר, אלא תרעץ, בעת החורבן נאמר (איכה ב' ג') השיב אחר ימינו מפני אויב, ולעתיד לבוא אותה ימין היא תרעץ אויב. וכן שאר הפסוקים "תהרוס קמיך", לא כתוב הרסת אלא תהרוס. תשלח חרונוך יאכלמו קקש, הכל לעתיד לבוא, ימינך ה' נאדרי בכח בזמן הזה, ימינך ה' תרעץ אויב, בזמן מלך המשיח. וברוב גאונך תהרוס קמיך, לביאת גוג ומגוג. תשלח חרונוך יאכלמו קקש, לתחיית המתים, וכמו שכתוב (דניאל יב) ורבים מיישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם. עכ"ל הזוהר מתורגם.

ומדברי הזוהר אפשר ללמוד פירוש חדש שלא הובא במפרשים (אשר ראו עיני כמובן) על הפסוק (שמות ט"ו ו') יְמִינֶךָ ה' יִנְאָרְךָ בְּפֶתַח יְמִינֶךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב, שהמפרשים נתקשו בו מדוע נאמר בו כפילות ימינך ימינך, רש"י במקום מבאר זאת בכמה אפשרויות, בתחילה מפרש הכפילות וז"ל: ימינך ימינך - שני פעמים

מחנות לוח ניסן
מסכים וימונים
למתינות ושיחות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ואלישבע לוי בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, ה' ישמרם ויבטלם מכל צרה ופגע.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לראש חודש (ברכת הלבנה)

מבשרין חודש ישראל והשכינה. עכ"ל. [והיינו שבת המקדש נחרב במוצאי שבת כידוע, ואמנם עיין עוד בפע"ח (שער הג השבועות סוף פרק א) שכתב הצמח כעין טעם זה לענין מוצאי תשעה באב, ושם הכונה שנחרב הבית ממש ביום זה ובתאריך זה].

יא. ואמנם עיין עוד בפע"ח (שער ר"ח שם) בהמשך דרוש ברכת הלבנה להרב ר' אברהם הלוי, ושם כותב בשם מהר"ח שברכת הלבנה אנו אומרים בראש חודש, לפי שאז היא מתחדשת, וחוזר שוב על הדברים הללו בהמשך וז"ל: כי לכך אנו אומרים ברכה זו בר"ח, מפני שהיא מתחדשת בר"ח, ע"ש. וזה כפשטות הגמרא ודברי הרמב"ם שמברכים על הלבנה מיד בחידושה, וסותר מה שהוכחנו ממנו שמברכים ברכת הלבנה במוצאי שבת, ומשמע אפילו אינו חל ראש חודש במוצאי שבת. [ולכאורה נראה יותר שדעת רבנו האר"י שצריך לברך במוצאי שבת, שכן נראה דעתו בשער הכונות וגם בפרי עץ חיים, שעל ספרים אלו אנו סומכים יותר להלכה. ואילו מה שנאמר בשמו לברך בראש חודש אע"פ שהובא בפע"ח, מ"מ הוא דרוש מר' אברהם הלוי, ואין שיהיה כך או כך, אנו רואים שאינו מביא כלל דעה זו לברך אחר שבעה ימים מהמולד].

יב. והנה בספר משנת חסידים (מסכת מוצאי שבת פרק א' אות ב) כתב: ואחר תפילת ערבית אם כבר עברו שבעת ימים מהמולד, שהם כנגד כתר חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת דז"א, שמשם ולמטה מתחיל בנין נוקביה סוד הלבנה, בהיותו בבגדיו מבושמים יקדש אותה לפייסה על שנתמעטה בהזכיר לה שאע"פ שנתמעטה מ"מ כל ענייני העולם עוברים על ידה ושלעתיד היא תתחדש ותחזור למעלתה ראשונה. עכ"ל. וכעין זה כתב בספר חמדת ימים (משמרת החודש פרק ה') שקבלה בידם מרבנו האר"י, וביאר הדבר ע"פ הזוהר הקדוש [ה"ב דף לא ע"א] וכלל דבריו שהמלכות היא נבנית משבע ספירות, וסיים וז"ל: אשר מכל זה המשכילים ישכילו טעמו של דבר שלא לקדש את הלבנה עד אחד ז' ימים, ואף אם חל מוצאי שבת אחר ד' וה' מהמולד לא יקדשוה כל שלא עברו עליה ז' ימים. וכן ראיתי רבים מהבאים בסוד ה' האיתנים לא חששו לא לטעם שלא להחמיץ המצוה, ולא לטעם שרוב הצבור מתקבצים אז, ולא לטעם שהם מבושמים. עכ"ל. [ועוד דייק מלשון הזוהר (ה"ב דף קפח ע"א) שאחר שנראית הלבנה שנהנים מאורה מברך עליה, וכעין זה כתב המקדש מלך על הזוהר שם, אך באמת אינו מוכרח שמנין לנו שבעה ימים דוקא ולא ב' וג' וכמו"ש רבנו יונה]. וכן כתב בסדור הרש"ש [וכן הובא בהקדמת הסדור אור הלבנה, וא"כ פסק בזה כדברי המשנת חסידים והחמדת ימים אע"פ שכתב בספרו נהר שלום (דף לג ע"ב) שאין לסמוך על דבריהם מפני שמעורבים ומיוסדים על שאר תלמידי הרב ז"ל אשר לא סמך ידו עליהם ואין ראוי לסמוך כי אם על דברי האר"י ז"ל ותלמידו מהר"ח זלה"ה. עכ"ל. אולם לענ"ד אינו מוכרח שהדברים הללו שכתב בסדור הם מהרש"ש, שהרי כתב שם גם לומר עלינו לשבח לאחר ברכת הלבנה, וכידוע אין מנהג בית אל כן, וצ"ע]. ואע"פ שיש לערער בכל זה מדברי רבנו האר"י, מ"מ כן מנהג הספרדים לברך אחר שעברו על הלבנה שבעה ימים מלאים, וכפי שנפסק בשו"ע, וכמו שזכר בכל ספרי האחרונים הספרדים. [והמדקדק בכל לשונות המקובלים והשו"ע יראה שהעיקר שיברך אחר שיעברו שבעה ימים מלאים, ולא שצריך לברך מיד בעת הזו דוקא, ולכן נהגו רוב ככל הספרדים שאחר שעברו ז' ימים המתינו למוצאי שבת, וכן מדוקדק בלשונות הנזכרים, ואי"ה נאריך בזה בשבוע הבא וכאן קיצרנו מחוסר מקום]. וכן נראה מדברי הרמ"א, אלא שמנהג האשכנזים לברך על הלבנה אחר שיעברו עליה ג' ימים מהמולד (כמבואר במשנ"ב ס' תכ"ו ס"ב ע"פ רוב האחרונים שפסקו כרבנו יונה).

ח. חוץ ממה שביארנו בעלון הקודם חשיבות ידיעת המולד לענין קביעת ראשי החודשים לפי המולדות, שזה אינו נוגע לכל אחד מאיתנו, וכבר סדרו רבותינו את הלווחות עד סוף העולם, ישנו ענין נוסף בידיעת המולד לענין תחילת זמן ברכת הלבנה וסופה, שהנה אמרו רבותינו (סנהדרין מ"ב). אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה, ולמדו זאת בגזירה שווה מהנאמר בקריעת ים סוף, שבקדוש החודש נאמר בפרשה שעברה החודש "הזה" לכם, ואילו בקריעת הים המסופר בפרשתנו נאמר "זה" אלי ואגוהו, וכמו ששם קיבלו פני שכינה, כך גם בברכת הלבנה כאילו מקבל פני שכינה. [ואע"פ שבתורה נאמר החודש הזה לענין קדוש החודש ולא לענין ברכת הלבנה, מ"מ תיקנו את ברכת הלבנה להודות על חידושה, וכמו שנראה מלשון הברכה, ולכן הוא כמו קדוש החודש].

ט. מפשטות דברי הגמרא (סנהדרין שם וכן מ"א): נראה שצריך לברך ברכת הלבנה מיד עם חידוש הלבנה, וכן דעת הרמב"ם וכמו שכתב (פ"י מברכות ט"ז וי"ו) וז"ל: הרואה לבנה בחידושה מברך וכו' אם לא בירך עליה בליל הראשון מברך עד וכו'. עכ"ל. [וכן דעת עוד הרבה ראשונים והובאו בחזו"ע (הנזכה עמ' שני"ד)]. אולם במסכת סופרים (פ"כ ה"א) אמרו רבותינו: אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובכלים נאים. ע"כ. וכ"כ הטור (ס' תכ"ו). ומבואר שעיקר הברכה במוצאי שבת אפילו אם עברו כמה ימים מאז חידושה. ואולם יש שגרסו בלשון המסכת סופרים מברכים ברכת הלבנה "משנתבשמ", ופירשו בו כמה פירושים: יש אומרים שמתין עד מוצאי שבת שאז מברכין על הבשמים, [ועל כך הקשו שאין זה מתקבל כלל לתלות הברכה במוצאי שבת, שהרי לפעמים שיהיה ראש חודש ביום ראשון ולמה ימתין מלברך עד מוצאי שבת]. ויש מפרשים שנתבשמ מלשון חופה, [שבמשון ארמית בוסמא הוא חופה, כנראה שהיתה להם גירסה כזו בגמרא] והיינו משעה שתיעשה כמו חופה שהיא גדולה קצת ומאירה סביבותיה. ורבנו יונה פירש משעה משעה שאורה מתוק [מלשון הגמרא (ס"כה נ"א). לבסומי קלא, שפירושו קולו מתוק או נעים קול], ואדם נהנה ממנו וזה אחר ב' או ג' ימים, אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין האור שלה מתוק שאין אדם נהנה ממנו. [כן כתבו תלמידי רבינו יונה על הר"ף (ברכות כ"א), וכ"כ המאירי (סנהדרין מ"ב)]. והב"י הביא דבריהם וכתב שלשון המסכת סופרים שבידנו מסכימה עם הפירוש הראשון שיש לברך במוצאי שבת, שהוא פירוש הטור, וכן פסק בשו"ע (ס' תכ"ו סעי' ב').

י. עוד כתב הב"י בשם הרב ר' יוסף גיקטיל"א מחבר הספר שערי אורה שכתב בתשובה שעל פי הקבלה אין לברך על חידוש הלבנה עד שיעברו עליה שבעה ימים. ע"כ. וכן פסק בשו"ע (שם סעי' ד). [ואין סתירה למה שכתב בסעיף ב', שצריך לברך במוצאי שבת, שלפי דעתו צריך לברך אחר שעברו שבעה ימים מלאים, וברכה זו לא יברך אלא במוצאי שבת, ומבין שאין ענין דוקא ביום השביעי ממש]. ואולם מדברי רבנו האר"י נראה שאינו מסכים עם קבלה זו, ואדרבה סובר שברכת הלבנה היא במוצאי שבת, שכן כתב את ענין ברכת הלבנה בשער הכונות בתוך דרוש מוצאי שבת (דף ס ע"ב) ע"ש. וכעין זה כתב בספר פרי עץ חיים (שער ראש חודש פרק ג') וז"ל: צמח - שמעתי שאומרים בדמשק, ששאלו למהר"ח, טעם למה אנו מברכין ברכת הלבנה במוצאי שבת, ואמר, כי הטעם הוא, שאז נחרב הבית, והלכה השכינה בגלות, לכן אנו

